

Bilten

ORGANIZACIJE FILMSKIH AUTORA SRBIJE

RAZGOVOR SA AUTOROM

Nevenka Redžić Tot

“ Umetnost se stvara, ona ne može da se napravi, da bude dirigovana, ako je iskonstruisana onda to nije stvaralaštvo nego rad

INTERVJU:

Orasio Maldonado

UFUS | AFA

ORGANIZACIJA FILMSKIH AUTORA SRBIJE

Bilten

ORGANIZACIJE FILMSKIH AUTORA SRBIJE
Digitalno izdanje

Fotografija sa naslovne:
Nevenka Redžić Tot na snimanju / Privatna arhiva

Izdavač:
UFUS AFA ZAŠTITA, Terazije 27/6
11000 Beograd
+381 (0)62 189 11 44
+381 (0)11 624 31 65
office@ufusafazastita.org.rs

I N D E X

Uvodnik	05
Intervju: Orasio Maldonado	06
Razgovor sa autorom: Nevenka Redžić Tot	09
Savet advokata	12

U V O D N I K

Stefan Gelineo

direktor UFUS AFA

Reč direktora

Kada se govori o zaštiti autorskih prava u audiovizuelnom sektoru tema broj jedan u Evropi i svetu je veštačka inteligencija odnosno zloupotreba autorskih prava od strane AI kompanija. Nova pretnja autorskim pravima pojavila se pre nego što je rešena prethodna kriza izazvana usponom striming platformi koje počivaju na iskorišćavanju filmova i serija, a da autori za to ne dobijaju naknadu.

Zakoni moraju da idu u korak sa vremenom i digitalnim napretkom, ali, nažalost, u praksi, na promene u društvu zakonodavci često reaguju sa godinama, pa i decenijama zakašnjenja. Ni zakoni o autorskim pravima nisu izuzetak, pa se zaštita filmskih autora razlikuje od države do države. Dok u pojedinim zemljama kolektivne organizacije pokušavaju da zaštite svoje filmske autore od iskorišćavanja njihovih dela bez naknada prilikom razvoja modela veštačke inteligencije u drugim državama filmski autori nemaju ni neka osnovna prava.

U Srbiji se više od dve godine čeka na novi Zakon o autorskom i srodnim pravima. Organizacija UFUS AFA dostavila je nadležnom ministarstvu privrede ozbiljne primedbe na Nacrt ovog zakona. Iako je značajan deo ovog zakonskog akta posvećen audiovizuelnom sektoru u njegovoj izradi nije konsultovana ni naša kolektivna organizaciji niti neko filmsko esnfasko odruženje. Mada je ovaj zakon pripreman tokom 2022/2023 godine radna grupa u njega nije uključila Direktive 789 i 790 koje je Evropski parlament usvojio još 2019. godine, što znači da srpski filmski autori već šest godina nemaju prava koja imaju njihove kolege u Evropi.

Usvajanjem pomenute Direktive EU 2019/790 srpski autori imali bi pravo na pravičnu naknadu (fair remuneration), odnosno, pravo da dobijaju tantijeme za emitovanje i reemitovanje svojih dela bez obzira na nepovoljne ugovore koje su ranijih godina potpisivali sa producentima. UFUS AFA je u razgovorima sa predstavnicima ministarstva privrede i drugih nadležnih institucija predložila da se u nacrt zakona doda član kojim bi se propisalo pravo autora filmskog dela na pravičnu naknadu za sve oblike javnog saopštavanja njegovog dela, a ne samo pravo na pravičnu naknadu od uvoza i prodaje tehničkih uređaja, kao što je to sada slučaj.

Srpski filmski autori su, kao što su to ranije činile i mnoge njihove kolege u Evropi, potpisivali ugovore u kojima su producentima ustupali sva imovinska prava, a oni dobijali jednokratnu isplatu. Autori tada, a ni danas, ne mogu da predvide na koje sve načine njihova dela mogu biti iskorišćavana u budućnosti. U roku od svega nekoliko godina desio se nagli uspon striming platformi, a, prema najnovijim istraživanjima, prihode od plaćenih striming usluga prvi put u istoriji nadmašili su prihode televizijskih kanala u Evropi. Retke su, međutim, zemlje u kojima filmski autori dobijaju naknadu od striming giganta čiji uspeh počiva upravo na eksploataciji filmskih i TV dela.

Zato je za zaštitu autora i njihovih prava neophodno usvajanje novih, modernih zakona koji razumeju i reaguju na aktuelne probleme, dok istovremeno predviđaju i buduće izazove.

INTERVJU

Foto: udruženje reditelja Argentine DAC

Orasio Maldonado

generalni sekretar Međunarodne konfederacije
audiovizuelnih autora AVACI

Ako ne zaštitimo prava autora u borbi protiv veštačke inteligencije, vodimo čovečanstvo ka kulturi bez autora, bez različitosti i bez pamćenja

Argentinski reditelj i scenarista Orasio Maldonado, jedan je od pionira u borbi za prava filmskih autora Latinske Amerike. Kao generalni sekretar Međunarodne konfederacije audiovizuelnih autora AVACI i kao član rukovodećih tela međunarodnih

organizacija FESAAL (Asocijacija kolektivnih organizacija audiovizuelnih autora Latinske Amerike), AVACI i Writers & Directors Worldwide Maldonado ima uvid u položaj filmskih i televizijskih autora širom sveta.

Pitali smo ga koji su zajednički problemi za sve audiovizuelne autore?

Osnovni problem sa kojim se suočavaju audiovizuelni autori širom sveta jeste nedostatak priznanja ili otvoreno odbijanje priznanja naših autorskih prava. U mnogim zemljama filmski autori i dalje nemaju prava na pravičnu naknadu za korišćenje njihovih dela. To dovodi do suštinske neravnoteže u kreativnoj industriji. Jer, iako televizija i film igraju veoma važnu ulogu u savremenoj kulturi, autori se i dalje bore za nešto tako osnovno kao što su priznanje njihovih prava i dobijanje naknade za njihov rad – kaže Orasio Maldonado, generalni sekretar Međunarodne konfederacije audiovizuelnih autora AVACI, na početku razgovora za Bilten UFUS AFA.

Od početka ste uključeni u borbu za autorska prava filmskih i televizijskih reditelja u Argentini kroz rad u Udruženju reditelja Argentine DAC. Koje ste probleme uspeali da rešite, a koji su i dalje prisutni kada je reč o zaštiti autorskih prava u Vašoj zemlji?

Nakon godina borbe, uspeali smo da se izborimo za prava reditelja na naknadu za sekundarno iskorišćavanje njihovih dela u Argentini (svi vidovi iskorišćavanja, osim emitovanja). Kolektivna organizacija DAC (Udruženje reditelja Argentine) koja je osnovana da bi zastupala interese reditelja danas uspešno funkcioniše, ali se i dalje suočava sa brojnim problemima. Najhitnije je da se naše zakonodavstvo uskladi sa digitalnim okruženjem i da se osigura da striming platforme koje eksploatišu naša dela na internetu plaćaju za njihovo korišćenje. Takođe, i dalje postoji nedovoljno političko i javno razumevanje značaja autorskih prava kao temelja kulturnog suvereniteta.

Kongres AVACI, foto: Udruženje reditelja Argentine DAC

Potrebni su nam jasni zakoni, rasprave na međunarodnom nivou i novi set pravila za tehnološke inovacije koji poštuju osnovna ljudska prava, a autorsko pravo je jedno od njih

Kakva je situacija u oblasti zaštite autorskih prava u Latinskoj Americi u poređenju sa Evropom?

Što se tiče autorskih prava u Latinskoj Americi situacija je neujednačena. Dok je u nekim zemljama ostvaren značajan napredak, u drugim autori još uvek nisu prepoznati u zakonu. Latinska Amerika i dalje mnogo zaostaje u odnosu na Evropu gde autorska prava imaju dugu tradiciju zaštite i postojanja kolektivnih organizacija. Ipak, osnivanje organizacija FESAAL (Asocijacija kolektivnih organizacija audiovizuelnih autora Latinske Amerike) i AVACI unapredilo je regionalnu saradnju i omogućilo audiovizuelnim autorima da zajednički deluju, razmenjuju iskustva i počnu da utiču na regionalno zakonodavstvo.

Muzički autori uživaju veća prava nego audiovizuelni autori. Kako audiovizuelni autori mogu da dostignu taj nivo zaštite autorskih prava?

Glavna razlika je u tome što je muzička industrija još pre više decenija uspela da uspostavi snažan sistem kolektivne zaštite koji su i država i korisnici prepoznali i poštovali. Audiovizuelnim autorima je potrebna ista vrsta institucionalne podrške. Najvažnije je da se svima obezbedi neotuđivo i proporcionalno pravo na naknadu što je moguće kroz jaka, demokratska i reprezentativna udruženja. Za to će biti potrebno vreme, ali je moguće. Muzički autori su pokazali da kada su stvaraoci organizovani i istrajni u svojim zahtevima mogu da dobiju poštovanje koje zaslužuju.

Veštačka inteligencija menja pejzaž audiovizuelnog stvaralaštva. Jedno od glavnih pitanja je zloupotreba autorskih prava od strane AI kompanija. U jednoj prepisci na Tviteru, suosnivač OpenAI-a Ilon Musk, složio se sa izjavom svog kolege da treba „izbrisati sva zakonska prava intelektualne svojine“. Da li verujete da autori mogu da pobeđu u borbi sa finansijski moćnim gigantima kao što su tehnološke kompanije?

Ne samo da verujem da možemo da pobedimo u toj borbi, već mislim da moramo. Ideja o „brisanje svih zakona o intelektualnoj svojini“ predstavlja veoma opasnu viziju za kulturu i društvo uopšte. Nije moguće graditi veštačku inteligenciju na krađi zaštićenih dela. Autori možda nemaju finansijsku moć kao tehnološke kompanije, ali imaju moć stvaranja, podršku međunarodnog prava i svojih udruženja. Ako ne zaštitimo prava autora, vodimo čovečanstvo ka kulturi bez autora, bez različitosti i bez pamćenja.

Audiovizuelni autori se stalno suočavaju sa novim izazovima (ekspanzijom striming platformi, veštačkom inteligencijom...) Zaštita autorskih prava zaostaje za tehnološkim inovacijama. Da li je realno očekivati da autori budu uključeni u proces od samog početka?

To mora da bude moguće i mora da se postavi kao uslov. Apsolutno je neprihvatljivo da se autori isključuju iz tehnološkog razvoja. Svaki put kada se pojavi nova platforma ili nova tehnologija koja ne uključuje autore jaz između autora i ostalih postaje sve veći. Potrebni su nam jasni zakoni, rasprave na međunarodnom nivou i novi set pravila za tehnološke inovacije koji poštuju osnovna ljudska prava, a autorsko pravo je jedno od njih.

Kongres AVACI, foto: Udruženje reditelja Argentine DAC

Iako televizija i film igraju veoma važnu ulogu u savremenoj kulturi, autori se i dalje bore za nešto tako osnovno kao što su priznanje njihovih prava i dobijanje naknada za njihov rad

RAZGOVOR SA AUTOROM

Foto: Privatna arhiva

Nevenka Redžić Tot

direktorka fotografije i profesorka

Umetnost se stvara, ona ne može da se napravi, da bude dirigovana, ako je iskonstruisana onda to nije stvaralaštvo nego rad

Višedecenijsku uspešnu i nagrađivanu karijeru, direktorka fotografije i profesorka Nevenke Redžić Tot, Srпкиnja sa kanadskom i srpskom adresom, započela je na jedinstven način - kao prva žena diplomirani snimatelj na Balkanu. Filmsku umetnost zavolela je i upoznala zahvaljujući ocu koji je radio u distributerskoj kući "Jugoslavija film". U to vreme na beogradskom Fakultetu dramskih umetnosti nije postojala katedra za kameru, već si na studije morao da ideš u inostranstvo, a naša sagovornica je izabrala čuvenu prašku akademiju FAMU.

Otišla sam u Prag ranije kako bih se pripremila za prijemni, a za to vreme uspela sam da nekoliko meseci pod ugovorom radim u čuvenom studiju Barandovo gde sam "pekla zanat", a u stvarnosti radila sve što se od mene tražilo i učila od iskusnijih kolega. Stanovala sam u internatu, što je bilo divno iskustvo jer su u njemu živeli studenti umetničkih akademija, pa smo se međusobno upoznavali, sarađivali. Za prijemni ispit su se tražile samo fotografije, ali, kako sam uvek bila vredna, ja sam snimila i kratki film "Iva" o svojoj drugarici, glumici iz internata i bila primljena kao prva strankinja na odseku za kameru – priseća se Nevenka Redžić Tot.

Akademija FAMU uživala je veliku reputaciju, u njoj se cenio i teorijski i praktičan rad.

U to vreme ne samo da je studijski program bio zahtevan i težak, već je i ta stara kamera bila teška, a tokom studija mnogo vremena se radi sa kamerom u ruci, odnosno, na ramenima. Čim završite jedan studijski program prelazi se na praktične vežbe i tako do kraja studija. Taj sistematičan rad je postizao kvalitet, a takvu vrstu rada sam i ja kasnije sprovedila sa svojim studentima na FDU.

Redžić je od Televizije Novi Sad, koja je tada bila u osnivanju, dobila stipendiju za petu godinu studija, tako da je, po završetku fakulteta, sa diplomom u rukama započela rad na TV Novi Sad. Za samo pet godina tu je snimila više od 30 filmova.

Snimatelj je slika a ne kamera, kamera je samo alatka s kojom radi. Direktor fotografije kreira sliku filma, zajedno sa rediteljem. Ali, i tu postoji razlika da li sedi za kamerom ili ima nekog drugog ko snima, a on to kontroliše. Pozicija direktora fotografija je važna i velika i u tehničkom i u umetničkom smislu. Ja sam kao zanesenjak ove profesije uvek radila i kao švenker, s kamerom u ruci, i kao direktorka fotografije koja osmišljava magiju slike kroz dogovor sa kolegama, rediteljem, scenografom, kostimografom. Filmska umetnost se mnogo promenila, napredovala je tehnološki, baš kao i filmska kamera u poređenju sa vremenom od pre nekoliko decenija, ali, što se posla snimatelja tiče, slika je i dalje najvažnija, nebitno kojom tehnikom se radi.

*Snimatelj je slika a ne kamera,
kamera je samo alatka s kojom radi*

Na majčin nagovor prijavila se na Fakultet dramskih umetnosti za predavača. U početku je volontirala na katedri kod profesora Nikole Majdaka, potom je prešla na mesto asistenta, da bi onda napredovala u zvanja docenta i, konačno, profesora.

Moji studenti su uglavnom bili muškarci jer su žene retko upisivale studije kamere, tek pred kraj profesure imala sam nekoliko studentkinja. Želela sam da im prenesem znanja koje sam stekla na FAMU, ali sam se trudila da se ne osećam inferiorno jer su oni moje kolege, a i bila sam samo nekoliko godina starija od njih.

Tokom karijere je, kaže naša sagovornica, često osećala nepoverenje drugih kao ženi iza kamere, ženi "u muškom poslu", ali je to ignorisala i birala svoj put.

Mada sam bila prva žena snimatelj na Balkanu moje praške kolege i ovdašnji reditelji nisu me zvali da radim sa njima, već sam svoja dva igrana filma u Srbiji "Šta je s tobom Nina?" i "Žene u zatvoru" snimila sa ženom – rediteljkom Gordanom Boškov. Ona je bila ta koja mi

je dala šansu, zajedno smo snimale i u Televiziji Novi Sad i ostale prijateljice sve do njene smrti. Danas je mnogo više žena među snimateljima, ali to i dalje nije dovoljno. I u Kanadi koja počiva na temeljima jednakosti među polovima retke su žene snimateljke, posebno van Toronta kao filmskog centra.

Tokom devedesetih godina krenula je u Prag na godinu dana na magistarske studije, odakle je na nagovor jedne kanadske rediteljke koja joj je ponudila da zajedno rade film, otišla u Kanadu.

Kada sam došla u Otavu otišla sam u njihovo filmsko udruženje, pokazala im rezime i izrazila želju da upoznam kolege, da se uključim u rad. Tu sam naišla na divan prijem, nikoga nije zanimalo da li sam žena ili muškarac, već su sudili samo na osnovu rada. Odmah su mi ponudili da budem član žirija tamošnjeg festivala jer su procenili da ću se tako na najbolji način upoznati sa autorima i njihovim načinom rada. Rediteljka za čiji film sam glasala i koji je pobedio na festivalu kasnije me je pozvala da radimo zajedno i nas dve smo potom snimile nekoliko filmova. U Kanadi sam kao direktor fotografije snimila dva igrana filma "The Fires of Joanna", u režiji Peni Meken i "Out of the Way" u režiji Nila Mekartura, kao i više od 30 kratkih filmova. U

Foto: Privatna arhiva

svojoj firmi Nena Film Verite Productions snimila sam 15 kratkih eksperimentalnih autorskih filmova na kojima sam radila kao reditelj, snimatelj i montažer. Jedan od njih, film “Phantasmagoria” dobio je nagradu za najbolji eksperimentalni film na Niagara Festivalu. Isti film bio je prikazan na kanadskoj televiziji CBC i na Martovskom festivalu u Beogradu.

Bez obzira što ima adresu “preko Atlantika”, Nevenka Redžić Tot kaže da “nikada nije otišla iz Srbije”.

Prednost statusa slobodnog umetnika je što mogu da dođem u Srbiju kad poželim, da radim, snimam, učestvujem u organizaciji festivala, budem u žirijima... s druge strane, finansije su neizvesne, jer nemate stalni prihod, ali to je cena slobode.

Iako je posle gotovo dve decenije rada napustila Fakultet dramskih umetnosti nastavila je da predaje kao gostujući profesor na univerzitetima u Torontu i Otavi, ali i u Los Anđelesu, Pragu, Moskvi...

I Kanađani i Amerikanci veoma respektuju evropsku filmsku školu, ali dok sam boravila u Los Anđelesu i predavala na tamošnjem univerzitetu uvidela sam tu razliku u pogledu na rad i umetnost. Oni teže savršenstvu u svemu, pa i u umetnosti, pokušavaju da “naprave” umetničko delo, što je suprotno od onoga u šta ja verujem. Po meni, umetnost se stvara, ona ne može da se napravi, da bude dirigovana, mora da postoji neka čistoća, inspiracija, a ako vi to iskonstruišete onda to nije stvaralaštvo nego rad. Bilo je to fantastično iskustvo, ali takav način “pravljenja umetnosti” mi nije blizak, pa sam zato napustila Los Anđeles. Kruna mog pedagoškog rada ipak je bio odlazak na univerzitet Lomonosov u Moskvi, gde sam dva puta bila gostujući profesor, a tu je i objavljen moj rad “Vizuelna antropologija i dokumentarni film”. U dugoj karijeri dobila je veliki broj nagrada. Za film “Žed mrtvih”, u režiji Nikole Majdaka, osvojila je prvu nagradu za kameru na televizijskom festivalu u Portorožu, kao i Zlatnu harfu na festivalu etnološkog filma u Dublinu. Na festivalima širom sveta osvajala je nagrade za svoja ostvarenja, a film koji je režirala „Kanuom do Arktika“ uvršten je i u Nacionalni arhiv Kanade.

Naša sagovornica ne posustaje sa radom, pa tako planira snimanje dokumentarnog filma o sprskoj slikarki svetske karijere Mileni Pavlović Barili “Let plavog leptira”.

Trenutno čekam rezultate velikog konkursa u Kanadi. Dugo sam se pripremala za taj film, istraživala o Mileni

Danas je mnogo više žena među snimateljima, ali to i dalje nije dovoljno

i njenom životu, želela sam da proniknem u njen način razmišljanja, u njenu filozofiju života i stvaralaštva, jer mi se čini da bi mogla biti bliska meni kao žena, imigrantkinja, umetnica. Ona se bavila slikom na platnu, a ja filmskom slikom. Film je zamišljen kao dokudrama koja treba da predstavi bogatstvo njegovog duha i talenta.

A kako ocenjuje rad UFUS AFA i brigu o zaštiti autorskih prava u Srbiji u poređenju sa Kanadom?

Ne zaostajemo uopšte. U Kanadi sam okružena nezavisnim stvaraocima koji su svi iznenađeni kada čuju da meni u Srbiji isplaćuju tantijeme, jer ih oni ne dobijaju. Tamo je drugi sistem, ugovorom regulišete primanja, to je jednokratno i vezano za taj jedan projekat. Sistem zaštite koji je zastupljen u Srbiji i u Evropi je zapravo prava briga o čoveku, briga o umetniku. Osim što pomaže finansijski, takav odnos prema umetnicima imponuje.

Sistem zaštite autorskih prava koji je zastupljen u Srbiji i u Evropi je zapravo prava briga o čoveku, briga o umetniku

SAVET ADVOKATA

Foto: Aleksandar Carević

Stevan Pajović

advokat, kancelarija "T-S Legal"

Nezamenjivi digitalni tokeni i autorsko pravo

Tehnologija blokčejna i pojmovi povezani sa digitalnom imovinom postali su neizostavni elementi svakog pravnog diskursa o zaštiti prava i imovine. Posebno je zanimljivo razmatrati pojmove poput digitalnih tokena i virtuelnih valuta u kontekstu prava intelektualne svojine, pri čemu ćemo u ovom tekstu posebno istražiti uticaj nezamenjivih digitalnih tokena (eng. Non-Fungible Token) na oblast autorskih prava.

Prema našem Zakonu o digitalnoj imovini, digitalni token je nematerijalno imovinsko pravo koje u digitalnoj formi predstavlja jedno ili više drugih imovinskih prava. Ovo može uključivati širok spektar prava: od prava na pristup sadržajima, upotrebu usluga, do prava na vlasništvo nad određenim digitalnim ili fizičkim predmetima.

Nezamenjivi token (NFT) predstavlja specifičnu vrstu digitalnog tokena koja je jedinstvena i ne može biti zamenjena drugim tokenima u jednakom obliku. Za razliku od zamenjivih tokena, poput kriptovaluta (npr. bitcoin ili ether), NFT poseduje jedinstvene identifikacione oznake koje garantuju njegovu autentičnost i vlasništvo. Potvrđeni su putem blockchain tehnologije, što obezbeđuje transparentnost i nepobitnost transakcija. I upravo u toj nezamenljivosti leži glavna vrednost NFT-a.

NFT se najčešće povezuje sa digitalnim umetničkim delima, fotografijama, video snimcima ili drugim digitalnim proizvodima. Međutim, važno je razumeti da NFT i digitalno autorsko delo nisu ista stvar: NFT je digitalni sertifikat ili potvrda vlasništva koja prati digitalni sadržaj, dok je digitalno delo samostalni umetnički rad ili sadržaj. Tek kada se digitalno delo u potpunosti integriše u NFT na blokčejnu, oni postaju jedno; to jest, NFT postaje autorsko delo na blokčejnu. Ipak, u praksi se to retko dešava, zbog visokih troškova i složenosti procesa. Zbog toga, u najvećem broju slučajeva, NFT samo predstavlja digitalni sertifikat ili dokaz vlasništva nad određenim digitalnim sadržajem, a ne isto što i sam digitalni rad.

Kako izgleda proces kreiranja NFT-a? U suštini, ovaj proces se obično realizuje na blokčejn platformama koje su posebno namenjene za tu svrhu, poput Etheruma, Binance Smart Chaina ili drugih sličnih platformi, omogućavajući pretvaranje digitalnih sadržaja u jedinstvene i zaštićene digitalne tokene. U tom postupku, digitalni fajl autorskog dela, poput digitalne fotografije, audiovizuelnog dela ili muzičkog zapisa, se postavlja na odabranu platformu, koja ga zatim pretvara u NFT. Kroz taj proces, platforma generiše jedinstveni identifikacioni kod (hash) koji je povezan sa sadržajem i na taj način stvara digitalni "sertifikat vlasništva". Osim identifikacionog broja i adrese pametnog ugovora, NFT često sadrži podatke o delu, o autoru, te o nosiocima prava.

Anne Nygård, Unsplash.com

Postavlja se pitanje zašto bi autor uopšte želeo da kreira NFT i njime označi svoje digitalno autorsko delo? Odgovor leži u prirodi digitalnih dela. Naime, problem sa digitalnim delima jeste njihova mogućnost reprodukcije u neograničenom broju identičnih kopija, bez gubitka kvaliteta. To ih čini nepogodnim za kolekcionarstvo i, samim tim, otežava njihovu prodaju po visokim cenama. Na primer, vlasnik Pikasove slike može tvrditi da poseduje originalni primerak, dok vlasnik digitalne fotografije ili dela na internetu ostaje osuđen na činjenicu da poseduje samo jednu od potencijalno neograničenog broja identičnih kopija. Ovaj problem rešen je upotrebom NFT-a, jer on potvrđuje da je određeni digitalni sadržaj originalni i jedinstveni primerak, dok sve ostale kopije ostaju identične, ali nisu formalno prepoznate kao original. To omogućava umetniku da proda svoje delo direktno kolekcionarima ili kupcima u digitalnom prostoru, često po znatno višim cenama nego što bi tradicionalno to bilo moguće. Među najpoznatijim primerima prodaje NFT-ova su Beeple-ovo delo „Everydays: The First 5,000 Days“, prodato za 69,3 miliona dolara na aukciji kod Kristija 2021. godine i NFT Bored Ape #2087, prodato za 24 miliona dolara (oba plaćena kriptovalutom Ether).

Međutim, problem je u tome što se za proces kreiranja NFT-a često ne zahteva nikakav dokaz ili pravni osnov koji potvrđuje da lice koje pravi NFT zaista poseduje imovinska prava na datom delu. Zbog toga, bilo ko može da preuzme digitalnu sliku, video ili drugi digitalni rad sa interneta i putem platformi za kreiranje NFT-ova napravi svoj token koji će ponuditi na prodaju. Dakle, NFT ne garantuje pravo svojine nad autorskim delom. U većini slučajeva, prodaja NFT-a predstavlja prodaju digitalnog sertifikata o delu, a ne prenos prava na sam autorski rad. Ova praksa nosi rizik od povrede prava trećih lica, jer bez pouzdanih dokaza o vlasništvu, postoji mogućnost da prodavac NFT-a uopšte nema ovlašćenje za prenos tih prava. Stoga je od velikog značaja da zakonodavstvo i praksa u ovoj oblasti budu usklađeni sa ovim izazovima, kao i da se razviju mehanizmi za pravnu potvrdu vlasništva i prava pre izdavanja NFT-ova, kako bi se zaštitili i autori i kupci u digitalnom svetu.

Nevenka Redžić Tot sa profesorima i studentima na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu

Bilten
ORGANIZACIJE FILMSKIH AUTORA SRBIJE

UFUS | AFA
ORGANIZACIJA FILMSKIH AUTORA SRBIJE

Pratite nas na
društvenim mrežama:

www.ufusafazastita.org.rs